

РЕШЕНИЕ

№ 121

София, 10.03.2025 г.

ВИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд на Република България, второ наказателно отделение, в открито съдебно заседание на двадесет и първи февруари през две хиляди двадесет и пета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: БИСЕР ТРОЯНОВ
ЧЛЕНОВЕ: ПЛАМЕН ДАЦОВ
ИВАН СТОЙЧЕВ

при секретаря Галина Иванова и с участието на прокурора Николай Любенов разгледа докладваното от съдия Троянов н. д. № 71 по описа за 2025 г.

Производството е по реда на глава тридесет и трета от НПК, образувано по искане на главния прокурор на Република България за възобновяване на наказателното производство, отмяна на решение № 461 от 21.05.2019 г. по в.н.ч.х.д. № 4669/2018 г. на Софийски градски съд, НО, I въззивен наказателен състав и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд.

В искането се сочи, че с решение от 04.06.2024 г. на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) по делото „Босев срещу България“ (жалба № 62199/19) е прието нарушение на чл. 6, § 1 и чл. 10 от Конвенцията, а осъдителното решение има съществено значение за приключилото въззивно наказателно дело от частен характер и представлява основание по чл. 422, ал. 1, т. 4 от НПК за възобновяване на делото.

Представителят на Върховната прокуратура поддържа искането по изложените в него съображения.

В съдебно заседание осъденият Р. Р. Б. не взема участие. Неговите защитници адв. Д. Д. и адв. А. К. изразяват становище за възобновяване на въззивното производство, предвид постановеното от ЕСПЧ осъдително решение и от името на подсъдимия правят искане за отмяна на въззивното решение и прекратяване на наказателното производство поради изтекла погасителна давност.

Върховният касационен съд, след като обсъди искането, развитите в съдебно заседание съображения и извърши проверка в рамките на касационните основания за възобновяване, намира следното:

С присъда без номер от 19.10.2017 г., постановена по н.ч.х.д. № 11975/2015 г. Софийският районен съд, НО, 114 състав признал осъдения Р. Р. Б. за виновен в това, че на 15.01.2015 г., в телевизионно предаване по Нова телевизия разгласил позорно обстоятелство за тъжителя С. Т. М., в качеството му на длъжностно лице – председател на Комисията за финансов надзор, като на основание чл. 78а от НК го освободил от наказателна отговорност за извършеното престъпление по чл. 148, ал. 2 във вр. с ал. 1, т. 1, 2 и 3 във вр. с чл. 147, ал. 1 от НК и му наложил административно наказание глоба в размер на хиляда лева.

С решение № 461 от 21.05.2019 г. по в.н.ч.х.д. № 4669/2018 г. Софийският градски съд, НО, I въззивен състав изменил първоинстанционната присъда, признавайки подсъдимия за виновен за разгласяване и на други позорни

обстоятелства, инкриминирани с тъжбата и потвърдил съдебния акт в останалата му част.

Искането на главния прокурор на Република България за възобновяване на наказателното производство е процесуално допустимо и подадено в законовия едномесечен срок по чл. 421, ал. 2 от НПК от узнаване на решението на ЕСПЧ.

Разгледано по същество искането е основателно.

С решение от 04.06.2024 г. по делото „Босев срещу България“ (жалба № 62199/19) Европейският съд по правата на човека приел, че страната ни е допуснала нарушения на чл. 6, § 1 и на чл. 10 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (Рим, 4.XI.1950 г.). Според европейските съдии правото за справедлив процес на осъдения било накърнено, тъй като въззивният съдебен състав, в частност – неговият председател, не бил безпристрастен при разглеждане на делото по обжалване на осъдителната първоинстанционна присъда, с която Р. Р. Б. бил осъден за клевета. В преценката на европейския орган залегнали двата основни принципа, утвърдени в неговата практиката – субективен и обективен подход. Субективният подход изразявал личните пристрастия и предубеденост на съдията по конкретното дело, докато обективният подход – предложените от националния съд достатъчно гаранции за изключване на всяко основателно съмнение у страните за неговата безпристрастност (§54). Съдът изрично отбелязал, че субективният подход не е проявен по конкретното дело и безпристрастността на съдия „П.К.“ (цитат от решението) не се поставя под съмнение (§65). Обективният подход обаче е разгледан през призмата на националната процедура. Преценено е, че според българската съдебна практика въпросите за отвод на въззивен съдебен състав могат да бъдат поставени за решаване с касационната жалба и по този начин да бъде удовлетворено или разсеяно убеждението на участник в процеса за предубеденост на предходния съд; и тъй като решенията по дела за клевета били изключени *ex lege* от касационен контрол, а прокурорът отказал да направи искане за възобновяване, „недостатъците на процедурата по отвод, следвана от Софийски градски съд, не са могли да бъдат отстранени от по-висша инстанция“ (§74). На това основание ЕСПЧ заключил, че съставът на въззивния Софийски градски съд не бил безпристрастен по смисъла на чл. 6, § 1 от Конвенцията (§ 75, § 76).

Решенията на ЕСПЧ, както и всяко друго съдебно решение на национален съд, подлежат на изпълнение, а мотивите трябва да разкриват вътрешното съдийско убеждение по убедителен и логичен начин така, че да бъде разбрана действителната воля на съда. В коментирания акт съставът на ЕСПЧ не е развил своето съдийско убеждение по дължимия съвременен стандарт. Мотивите не дават ясен и убедителен отговор за действителните съображения, според които е прието нарушение на чл. 6, § 1 от ЕКПЧ, защото субективният подход не е проявен по делото, според европейските съдии, а обективният подход е приложен при неубедителни съображения, според които националната процедура била недостатъчна да удовлетвори породеното у жалбоподателя съмнение за пристрастие спрямо въззивния съдебен състав, понеже страните не разполагали с право на касационна жалба. Сходен е подходът и за приетото нарушение на чл. 10 от Конвенцията. От изложението (§§ 95-100) не могат да бъдат открити действителните съображения на ЕСПЧ защо осъждането на журналиста Р. Р. Б. е представлявало държавна намеса в упражняването на свободата му на изразяване, която не е била „необходима в едно демократично общество“ (§101) и не е преследвала „легитимна цел“.

Независимо от липсата на нужни качества решението на ЕСПЧ окончателно признава нарушение на чл. 6, § 1 и на чл. 10 от ЕКПЧ от страна на българската

държава. Настоящият съдебен състав на ВКС счита, че решението по делото „Босев срещу България“ има съществено значение за приключилото наказателно производство от частен характер по обвинение за клевета. Това задължава висшата инстанция да възобнови наказателното дело и да го изпрати на въззивната инстанция за повторното му разглеждане от законен съд.

Възобновяването на делото възстановява висящността на процеса с обвинение от частен характер. Обвинението е за квалифицирана клевета и с първоинстанционната присъда Р. Р. Б. е бил признат за виновен в извършване на престъпление по чл. 148, ал. 2 във вр. с ал. 1, т. 1, 2 и 3 във вр. с чл. 147, ал. 1 от НК. Към момента на извършване на деянието (15.01.2015 г.) законът е предвиждал наказание глоба и обществено порицание. Давността за наказателно преследване по чл. 80, ал. 1, т. 5 от НК е три години, а абсолютният давностен срок по чл. 81, ал. 3 от НК е изтекъл на 15.07.2019 г. С възобновяване на наказателното производство от частен характер и отмяна на въззивното решение от 21.05.2019 г. се оказва, че производството може да продължи само по изричното искане на подсъдимия, в противен случай делото се прекратява поради настъпилата давност, на основание чл. 24, ал. 1, т. 3 НПК. В съдебно заседание пред ВКС защитниците на Р. Р. Б. направиха искане за прекратяване на производството по делото. По този начин осъденият се възползва от законовата възможност да не се провежда дело по повдигнатото му обвинение от частен характер. С настъпване на погасителната давност за наказателно преследване държавата губи правомощието си да осъди извършителя на престъплението. Предвид направеното пред ВКС процесуално искане висящото наказателно производство следва да бъде прекратено, на основание чл. 425, ал. 1, т. 2, във вр. с чл. 24, ал. 1, т. 3 от НПК, а постановената първоинстанционна присъда – отменена. Ето защо делото не следва да се изпраща на въззивния съд за повторно разглеждане.

Наложената с присъдата административна глоба е била заплатена от Р. Р. Б. с преводно нареждане от 27.05.2019 г. на Централна кооперативна банка (референция № 170PBWP191473001) по бюджетната сметка на Софийски районен съд. С решението си ЕСПЧ е съобразил това обстоятелство и е присъдил на жалб. Р. Р. Б. да бъде изплатено обезщетение от българската държава в размер на 511,29 евро, представляваща еквивалент на глобата, платена в резултат на производството за клевета (§112). С това имуществените взаимоотношения между жалбоподателя по делото на ЕСПЧ и българската държава са изцяло уредени и не се дължи друга престация на отпаднало правно основание след отмяна на присъдата.

Върховният касационен съд, второ наказателно отделение, на основание чл. 425, ал. 1, т. 2, във вр. с чл. 24, ал. 1, т. 3 от НПК

Р Е Ш И:

ВЪЗОБНОВЯВА наказателното производство, **ОТМЕНЯ** решение № 461 от 21.05.2019 г. по в.н.ч.х.д. № 4669/ 2018 г., по описа на Софийски градски съд, НО, I въззивен наказателен състав и **ОТМЕНЯ** присъда от 19.10.2017 г. по н.ч.х.д. № 11975/ 2015 г., по описа на Софийския районен съд, НО, 114 състав, като **ПРЕКРАТЯВА** наказателното производство по повдигнатото с тъжба (вх. № 55022/15.07.2015 г.) от тъжителя С. Т. М., ЕГН [ЕГН] обвинение за клевета срещу Р. Р. Б., ЕГН [ЕГН].

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване.

Председател:

Членове: 1.

2.